

Les relacions entre joves i la reproducció del masclisme

Anna Adeliño / @aderecann

Foto: VIC PADILLA

La violència masclista és una realitat amb xifres i rostres. La Delegació per a la Violència de Gènere ha confirmat 919 femicidis a l'Estat espanyol des de 2003 fins al desembre de 2017. De les 49 víctimes de l'any passat, set van ser assassinades a Catalunya (14,3%) i d'elles, dues tenien denúncia prèvia. El *Balanç de seguretat i activitat policial de la Generalitat del 2016*, publicat pels Mossos d'Esquadra, afirma que [a Catalunya es denuncia una agressió sexual, amb violència o intimidació, cada 12 hores](#); segons el mateix informe, les denúncies d'agressions sexuals van pujar respecte el 2015 en un 9,43%, trencant la tendència a la baixa que s'havia registrat des de l'any 2009.

Encara que les dades mostren una realitat preocupant, aquesta qüestió encara no se situa com una de les principals preocupacions de la societat. Segons el baròmetre del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), **a l'Estat espanyol 'la violència contra les dones' queda lluny de ser considerada com un problema de primer ordre**. De fet, l'avanç dels [resultats del passat mes de desembre](#) indiquen que només un 1,8% dels enquestats la identifica com a una de les seves principals inquietuds. L'opinió pública tendeix a creure que els casos extrems de violència masclista són aïllats i es donen en persones d'altres estrats socials. En aquest sentit, organismes com l'Institut Català de les Dones tenen com a objectiu fer de la lluita contra la violència masclista una prioritat, i d'aquesta manera, treballar per eradicar-la.

Normalitzem la violència masclista?

Les violències masclistes i de gènere s'emmarquen en l'estructura social del patriarcat, on la dona es troba en una situació de desigualtat respecte l'home en totes les esferes de la vida. Tenint això en compte, la societat pot tenir dificultats a l'hora de percebre i identificar aquestes violències, que no només es manifesten de forma física. Malgrat tractar-se d'un problema estructural que afecta a totes les edats, és especialment important analitzar com la joventut percep la violència vers les dones per poder determinar cap a quin model de societat s'estan dirigit les generacions més joves.

Segons el [Baròmetre 2017](#) de ProyectoScopio, elaborat pel Centre Reina Sofia sobre Adolescència i Joventut, a l'Estat espanyol el 27,4% de les persones d'entre 15 i 29 anys creu que la violència de gènere és una conducta normal en el si d'una parella. L'enquesta també revela que un de cada cinc joves estan "molt" o "bastant" d'acord en que és un tema que "està polititzat" i que "s'exagera molt". A més, el 30% afirma que aquest tipus de violència ha augmentat "per culpa" de la població immigrant i gairebé un 7% creuen que la violència masclista és un problema "inevitable" i que "sempre ha existit".

En la seva memòria de 2016, la Fiscalia General de l'Estat afirma que la societat està fallant en "la transmissió dels valors d'igualtat i no discriminació" i ho relaciona amb la violència masclista perpetrada per menors. En concret, destaca especialment l'augment d'abusos sexuals comesos per menors: 795 el 2016, enfront dels 664 de 2015. A Catalunya, els Mossos d'Esquadra han atès fins a l'octubre del 2017 a 742 víctimes menors de violència masclista, un increment de l'11% respecte l'any passat. D'aquestes, la meitat són menors de 14 anys que han patit violència a casa o han

presenciat com agredien la seva mare. D'altra banda, estan les menors d'entre 15 i 17 anys que han denunciat casos de violència en la parella.

Davant d'un problema estructural com és el masclisme, és necessari preguntar-se si **el sistema educatiu és efectiu a l'hora d'actuar com a agent socialitzador que contribueixi a desmuntar les estructures socials del patriarcat** i les seves conseqüències. "No es fan unes bones campanyes de conscienciació que reflecteixin la realitat de totes les violències i per tant no hi ha consciència del que signifiquen" explica Isabel Muntané, co-directora del Màster de Gènere i Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Muntané critica el fet que els mitjans no vagin més enllà i no emmarquin les violències dins del patriarcat, de manera que aquests "no informen de forma adequada d'aquestes violències i al final només acaben parlant sobre la punta de l'iceberg: els feminicidis".

La proposta educativa de Muntané passa per una major presència de les dones als llibres de text i la incorporació de la perspectiva de gènere de manera transversal a totes les etapes educatives, començant per la formació del professorat. A més, destaca el paper de la família i l'escola com a agents socialitzadors claus per transformar els imaginaris col·lectius de la societat i eradicar el masclisme. "Si no hi ha una formació adequada no podem canviar una història de segles d'opressió", conclou.

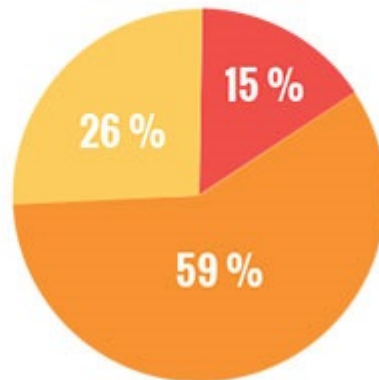
El mite de l'amor romàntic afavoreix els abusos

Segons el [Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista](#), elaborat per la Direcció General de Joventut del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat, el fet de disculpar les violències masclistes està associat "a les creences al voltant de l'amor romàntic, així com als rols i estereotips tradicionals de gènere" que constitueixen "un dels factors de risc per viure situacions d'abús i violència en la parella", especialment durant la joventut. "Les expectatives idealitzades al voltant de l'amor i d'una parella estable dificulten la identificació i el rebuig d'aquest tipus de conductes, que poden ser fins i tot justificades i normalitzades" adverteix el protocol.

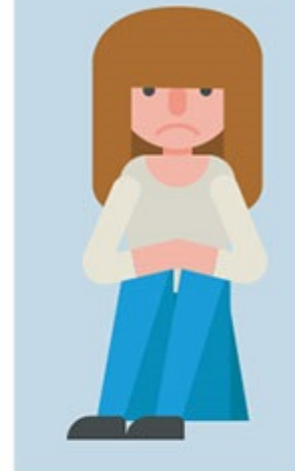
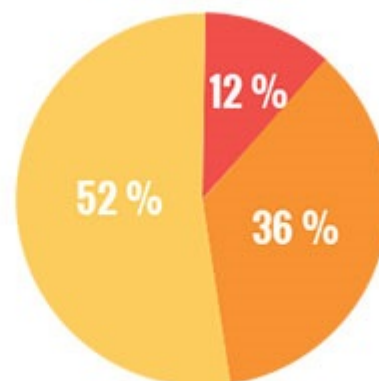
En aquest sentit, la macroenquesta realitzada el 2015 pel Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) assenyalava que a Catalunya, de les dones de 15 anys i més que havien estat obligades a mantenir relacions sexuals contra la seva voluntat, en el 59% dels casos l'agressor era una persona coneguda. La dada prova que si s'arriba a l'extrem de la violència física és perquè abans hi ha tot un procés de maltractament psicològic al darrere que anul·la la persona mitjançant el control i la manipulació. Conductes com **controlar el mòbil, la roba o les relacions personals són algunes de les violències que reben les joves** i que molt sovint passen desapercibudes. De fet, la macroenquesta va concloure que una de cada tres persones joves no identifica els comportaments de control amb violència de gènere.

VIOLÈNCIA SEXUAL ENVERS LES DONES. CATALUNYA, 2015

Dones de 15 anys i més que han estat obligades a mantenir relacions sexuals contra la seva voluntat segons relació amb l'agressor

Dones de 15 anys i més que han estat víctimes d'algun altre tipus d'agressió sexual segons relació amb l'agressor

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Macroencuesta 2015 del CIS.

L'Institut Català de les Dones (ICD) desenvolupa, en aquesta línia, àmbits d'actuació per a la prevenció i sensibilització de la violència masclista en joves. L'exposició itinerant [Violència masclista en la parella: desmuntem mites?](#) tracta alguns dels tòpics més estesos pel que fa a la concepció ideal d'una relació, com per exemple el fet que "en l'amor, qui bé t'estima et farà patir", el mite de la "mitja taronja" o la creença que trobar l'amor significa "trobar la persona que donarà sentit a la teva vida". [Tabú. Tu tries què t'hi jugues](#) és una altra exposició, elaborada conjuntament amb la Direcció General de Joventut, l'Associació Candela i La Bonne-Centre de Cultura De Dones Francesca Bonnemaïson, que en la mateixa direcció que l'anterior busca assenyalar "aquelles violències que, pel fet de ser quotidianes, s'han naturalitzat", donant protagonisme a les TIC en ser l'eina més utilitzada pels joves a l'hora de comunicar-se.

Malgrat els esforços institucionals, les entitats socials creuen que encara hi ha molt per fer. "Cada campanya intenta abastar una petita part, però potser manca un pacte global que pugui afectar totes les entitats i associacions i així poder anar més enllà del que típicament es tracta" comenta Mònica Torralba, membre de la Secretaria de Gènere del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC), "és fàcil veure campanyes per aturar la violència, però no en els mitjans on aquesta impera".

El rol de les TIC en la violència masclista

Les TIC han esdevingut imprescindibles per gran part de la població, especialment en el cas de les persones joves que han nascut amb elles i hi estan completament familiaritzades. Els *smartphones* i les xarxes socials han modificat les nostres formes de relació social, esdevenint un mitjà de comunicació i socialització molt important. L'obsessió per estar constantment connectats i

actualitzats fa que les TIC cobrin un poder extraordinari sobre els seus usuaris i esdevinguin una eina perfecta pel ciberassetjament. Aquesta conducta té una doble dimensió negativa: l'assetjament en si mateix i el ressò il·limitat que aquest pot tenir a través d'internet.

En aquest context, **ha pres rellevància el *sexpredding*, que consisteix en la difusió d'imatges de contingut sexual sense el consentiment de qui hi apareix**. De fet, els Mossos han instruït un augment del 23% de les denúncies per difusió d'imatges i vídeos, sobretot casos amb contingut de caràcter sexual, un delictes tipificat com a revelació i descobriment de secrets. No és casualitat que la majoria de les persones víctimes d'aquest fenomen siguin noies, ja que en un model de societat masclista la seva sexualitat està socialment castigada.

Segons el document [Intervenció amb adolescents que viuen, o que exerceixen relacions afectives-sexuals abusives o altres manifestacions de violència masclista](#), que elaboren conjuntament la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, malgrat els aspectes positius de les TIC, la manca de consciència per part de moltes persones joves fa que, sovint, moltes accions es facin "en calent", sense ser conscients que després perden el control de les conseqüències. Les xarxes, a més, accentuen els complexos socials en voler buscar sempre l'acceptació de les persones que veuran els continguts. D'aquesta manera, esdevenen una via per a l'assetjament i la cosificació de les dones, i contribueixen a estendre actituds que promouen la cultura de la violació.

Però aquesta no és l'única via de violència: és possible el control de l'usuari en tot moment, fet que, combinat amb les conductes pròpies de la violència masclista (domini, control, humiliació i maltractament psicològic) configura l'eina perfecta per dur-la a terme. "Les xarxes no només reproduïxen el masclisme, sinó que el potencien", afirma Torralba, "la joventut és una peça clau perquè pot decidir si ho accepta i ho normalitza o pot plantar-se i parar els peus a les violències que imperen a les xarxes". Per aquest motiu les polítiques de sensibilització adreçades a la gent jove són més necessàries que mai, ja que el col·lectiu es troba en un procés de creació de la seva pròpia identitat i, per tant, en una etapa vital on poden replantejar-se imaginariis i estereotips socials.

Malgrat la importància de les persones joves com a agents de canvi, **el masclisme és un problema estructural que cal tractar des de tots els àmbits**. La menor participació al mercat de les dones, la [bretxa salarial](#), la discriminació laboral, la manca de presència a l'esfera pública, les [desigualtats en l'àmbit domèstic](#), els feminicidis... tots aquests factors són evidències d'una societat heteropatriarcal que exerceix una violència sistemàtica sobre tot allò que surt de la norma. En aquest sentit, el conjunt dels agents socials, és a dir, la família, l'escola, els mitjans i les institucions públiques i privades han d'actuar junts per anar cap a una societat més justa i lliure de violències.